Katarzyna Miłek

"Treningi twórczości a umiejętności zawodowe", Marzenna Magda-Adamowicz, Iwona Paszenda, Toruń 2011 : [recenzja]

Nauczyciel i Szkoła 2 (52), 223-228

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MUZEUM HISTORII POLSKI

Katarzyna MIŁEK
Przedszkole Niepubliczne „Bursztynowy Zamek” w Kaliszu

Recenzja książki: Marzenna Magda-Adamowicz, Iwona Paszenda, Treningi twórczości a umiejętności zawodowe. Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2011, ss. 240.

Wśród pozycji pedagogicznych jest to aktualna nowość, która zwraca uwagę: studentów pedagogiki, pedagogów i nauczycieli. Imponuje zewnętrzna estetyka i kolorystyka w tonacji granatowej, co zupełnie dobrze kojarzy się ze szkolnym kolorem.

Zaglądając do środka, przed czytelnikiem zainteresowanym pedagogiką jawi się 240 stron. Spis treści umieszczony na początku książki od razu sugeruje, że treningi twórczości wśród studentów pedagogiki ujęte są w kontekście zdobywania umiejętności zawodowych. Wczytując się w tytuły trzech kolejnych rozdziałów łatwo dostrzec konsekwencje i logikę opracowania ciekawego i ważnego zagadnienia. Każdy rozdział zakończony jest podsumowaniem, charakterystyką i autorefleksją.

Ostatnia część to „Zakończenie, wnioski i postulaty”, czyli efekty przedstawionego studium naukowego, wniosków z przeprowadzonych badań własnych oraz postulaty do dalszych badań intr- i multidyscyplinrnych i dla praktyki pedagogicznej. Nawet Autorki zamieściły na końcu bogate aneksy pobudzają ciekawość.

Wstęp monografii zawiera ważne odautorskie informacje, refleksje i przesłania, które świetnie przygotowują Czytelnika do „intelektualnej konsumpcji” nowego opracowania z dziedziny pedagogiki twórczości i pedagogiki akademickiej. Ważne wskazania dotyczą ciągłego doskonalenia predyspozycji i kształcenia nowych umiejętności. Na szczególne podkreślenie zasługuje bezpośrednie uzasadnienie potrzeby szerokiego rozumienia twórczości.

To dobrze, że autorki książki kładą nacisk na zadania dla edukacji w szkołach wyższych, oraz zachęcają, by studenci rozwijali własne umiejętności do jak najwyższego poziomu. Propozycja edukacji twórczej wśród studentów to imponująca sugestia, która w dużym stopniu może zmienić oblicze szkoły w Polsce. Poprzez treningi twórczego myślenia i działania na pewno wzrośnie ranga uczelni pedagogicznych. Są to bardzo cenne propozycje i uzasadnienia.

Ze względu na szerokie ujęcie, stanowi jednocześnie wykładnię oczekiwań od kandydatów na studia pedagogiczne różnych kierunków. Przyszły student może dokonać krytycznej oceny własnych predyspozycji: psychicznych, intelektualnych i twórczych. Wartością najwyższą wstępu jest wielka troska autorów książki o edukację studencką przygotowującą do pracy w szkole w warunkach szybko rozwijającej się cywilizacji.

Pod koniec wstępu wśród wielu cennych sygnałów doskonalących system edukacji w szkołach wyższych kształcących pedagogów najistotniejsze jest precyzyjne informowanie ukierunkowań niniejszego opracowania. Jest to pedagogika twórczości i pedagogika szkoły wyższej. Takie sygnały ułatwiają początkującym zainteresowanie zawartością kolejnych rozdziałów książki.

Rozdział pierwszy ujmuje, zestawia i wyjaśnia czym są treningi twórczości względem umiejętności zawodowych studentów pedagogiki. Walorem tej części książki jest przestudiowana wiedza przedstawiona w logicznie uporządkowanej formie. Słowem wiodącym jest „twórczość", używana w różnych kontekstach. Zebranie i uporządkowanie różnych definicji twórczości to bardzo ważne, przejrzyste i jasne informacje dla zainteresowanych studentów i samokształcących się pedagogów.

Układ graficzny sugerujący rebus ze słowem – rozwiązaniem „kreatywny" to efekt twórczości intelektualnej autorek książki. Dalsze wyjaśnienia dotyczą różnicy pomiędzy twórczością a kreatywnością. Czytelnik zyskuje przekonanie o niezbędności predyspozycji do twórczości i kreatywności wśród studentów pedagogiki.

W podrozdziale drugim zbyt dużo wiedzy o koncepcji psychologii humanistycznej wzbudza szczególnego zainteresowania. Natomiast następujący pod koniec opis osoby twórczej i omówienie postaw twórczych to już utylitarna wiedza, która łatwo się pochłania.

Warto zwrócić uwagę, że autorki książki, mając na uwadze doskonalenie przyszłych nauczycieli, zgromadziły w tym celu dużo informacji, refleksji i uzasadnień, że twórczość trwa w ciągu całego życia człowieka. Należy zachęcić do szczegółowej lektury podrozdziału trzeciego. Zawarte jest tu cenne spostrzeżenie, a może propozycja, że w żadnym przedziale wieku człowieka nie należy zmniejszać dynamiki życia. Jest to bardzo nowoczesne, może nowatorskie spojrzenie na specyfikę korzystnych przemian cywilizacyjnych i społecznych. Ponadto należy docenić wskazanie na świadomość twórczego rozwoju.

Ważnym atrybutem omawianej książki jest jej układ treści i formy. Bardziej przejrzysta i komunikatywna jest opisowa forma modelu twórczej osobowości, ujęta w usystematyzowane punkty i jego zilustrowanie schematem geometrycznym.

Uważam, że bardziej uniwersalną wiedzę zawiera część pt. „Twórcze kształcenie i wychowanie na każdym szczeblu edukacji". Wskazanie konkretnych uczelni realizujących dokształcanie podyplomowe to trafne źródło dla pedagogów poszukujących i ambitnych.

Rozdział piąty w części pierwszej komunikatywnym i jednoznacznym tytułem sugeruje najważniejsze informacje z zakresu tematyki książki. Do realizacji treningów twórczości w szkole wyższej w sposób jednoznaczny i obrazowy zachęcają autorki. Można odczuć, iż temu przedsięwzięciu programowemu towarzyszy klimat pozytywnego uzyskiwania efektów. Potwierdzenie tej tezy można odnaleźć w sformułowaniach: „twórcze myślenie", „nauczanie do twórczości" czy „edukacja dla twórczości", „praktyczne techniki twórczego myślenia". Opisy technik treningu twórczości to znakomity materiał dla organizatorów zajęć studenckich, a także treningów. Walorem tych wiadomości jest ukazanie metodyki treningu twórczości. Ze szczególną uwagą należy przeanalizować wypunktowane sprawności ważne w działaniu twórczym.

Zebrane informacje na temat umiejętności zawodowych w podrozdziale szóstym stanowią „nowum" w kontekście wcześniejszej, cennej i jeszcze nie tak popularnej wiedzy o treningu twórczości.

Natomiast ostatnia część rozdziału pierwszego stanowi ważne kompendium wiedzy o umiejętnościach zawodowych studentów pedagogiki. Pozostaje zastanowić się komu najbardziej może być przydatna? Uważam, że są to bardzo cenne informacje dla osób planujących zatrudnienie, studiujących pedagogikę czy ostatecznie absolwentów różnych kierunków pedagogiki.

Tę część książki cechuje ogromna siła oddziaływania na świadomość przyszłych pedagogów, nauczycieli, wychowawców, którzy zgodnie z wymogami postępu cywilizacyjnego i przemian społecznych mają spełniać rolę nauczyciela refleksyjnego. Uporządkowane wypunktowanie umiejętności kluczowych i dydaktycznych to ważne kompendium wiedzy dla studenta a także dla nauczyciela-praktyka, który w ramach samokształcenia powinien permanentnie do tych wskazań wracać.

Logika rozważań autorek książki wokół treningu twórczości prowadzi do konstruktywnego podsumowania, że w zmiennych warunkach sytuacyjnych, należy uwzględniać polskie koncepcje pedagogiczne. Jest to imponujący, uniwersalny wniosek.

Rozdział drugi zatytułowany „Metodologia badań własnych" sugeruje bezpośrednio, że osoby zaangażowane w przeprowadzenie badań stosują własną metodologię dla zbudowania związku pomiędzy uczestnictwem w treningu twórczości a nabywaniem umiejętności zawodowych. Takie podejście autorek książki zasługuje na określenie „kreatywność w badaniach". Główny nacisk położony jest na jakość badań. W opisie przeprowadzonych badań dominuje nowatorstwo na tle krytycznej oceny starych metod badań pedagogicznych. Należy docenić uzasadnienie takiego podejścia do badań, by ich rezultatem

była osobista satysfakcja i wymierne korzyści. W prezentowaniu badań z zakresu pedagogiki twórczości zwrócono uwagę na badania w działaniu, chociaż jest to jedna z najstarszych metod.

Wizualne zobrazowanie kołem hermeneutycznym badania związku pomiędzy uczestnictwem w treningu twórczości a nabywaniem umiejętności zawodowych przez studentów pedagogiki na str. 95 zachęca do wnikliwej analizy, bo wzbudza zainteresowanie czytelnika. Fazy cyklu badawczego to materiał dla wtajemniczonych. Natomiast „Cele i problematyka badacza" wyróżnia łatwe w odbiorze: cel teoretyczny, praktyczny i społeczny. Tabelaryczne ujście na str. 98 stanowi przykład zachęcający do stosowania w metodologii badań.

„Przebieg faz cyklu badawczego" (podrozdział 6 z rozdz. 2) zajmuje aż dwadzieścia stron, na których autorki dokonują szczegółowego opisu od pierwszej do siódmej fazy. Zaraz na początku sprecyzowany jest adresat tzn. osoby odpowiedzialne za organizowanie procesu kształcenia studentów pedagogiki. Są to opisy i propozycje wiarygodne, bo badań dokonały Panie będące trenerami twórczości. Sednem „Charakterystyki badanej próby" jest pozytywna informacja zwrotna, że problematyka procesu badawczego wzbudziła wśród studentów duże zainteresowanie. Autorki książki odnalazły potwierdzenie, że w toku studiów ważne jest dla studentów kształtowanie umiejętności twórczych. To, że badania zostały przeprowadzone na 450 – osobowej grupie studentów dziennych i zaocznych różnych specjalności pedagogicznych potwierdza wiarygodność badań i ich wyników. Warto zaznaczyć iż podstawą doboru grupy badawczej była jednorodna motywacja do działania twórczego.

Rozdział 3 jest najciekawszą częścią książki, ponieważ zawiera opis: interpretację, selekcję, wizualizację i tabelaryczne zestawienia rezultatów treningów twórczości w zakresie umiejętności zawodowych studentów pedagogiki w świetle analizy i interpretacji wyników badań autorek książki. Ważny jest też przyszłościowo zredagowany komunikat, że student – przyszły nauczyciel ma nie tylko gromadzić wiedzę, ale ją twórczo wykorzystywać w sytuacjach życiowych i zawodowych. Warto podkreślić, że penetracją twórczości w założeniach i celach programów dotyczy: pedagogiki ogólnej, dydaktyki, teoretycznych podstaw edukacji wczesnoszkolnej i pedagogiki przedszkolnej z metodyką. Takie wyselekcjonowanie ułatwia wskazanie potencjalnych odbiorców zwrotnej analizy. Analizy porównawcze uświadamiają, jakie istnieją możliwości i kierunki rozwiązań we współczesnym nauczaniu początkowym w Polsce i na świecie.

Dalsza lektura przeprowadzonych analiz wymaga precyzyjnego i subtelnego podejścia studenta pedagogiki, który na pewno umocni swoje przekonanie, że poprzez treningi twórczości udoskonali umiejętności zawodowe.

W następnych podrozdziałach (2, 3, 4) autorki monografii zajęły się miejscem treningów twórczości kształtujących umiejętności zawodowe w procesie edukacji studenckiej, opisem praktycznego przebiegu treningów twórczości

i prezentacją indywidualnych doświadczeń treningów twórczości. Są to cenne relacje uczestników treningów, informacje, spostrzeżenia, refleksje i zwierzenia intelektualne. Ze względu na rozmaitość stylu i form wypowiedzi, studiowanie zaznaczonych części może stanowić o przyjemnym obcowaniu z wiedzą pedagogiczną. Efektem treningu twórczości jest przekonanie, że twórcza może być każda czynność czy wypowiedź, które przyczyniają się do rozwoju cech osobowości studenta. Uzupełnieniem tej konkluzji są trzy schematyczne (obrazowe) ujęcia na str. 174, 5 i 6. Warto je prześledzić i przemyśleć.

Bardzo ciekawym podrozdziałem jest „Aktywność studentów w czasie treningów twórczości". Aktywność intelektualna, twórcza i filozoficzna warunkuje trwałe zmiany wiedzy, umiejętności i systemu wartości. Ponadto ważnym elementem jest ciekawość poznawcza, motywacyjna i stosowanie zdobytej wiedzy w praktycznym działaniu studentów. Takie obrazowe prezentowanie aktywności studentów pedagogiki ma wpływ na dążenie do doskonałości zawodowej.

Nie jestem do końca pewna, czy współczesny student zabiegający o środki na egzystencję, chętny do korzystania z atrakcji życia może całkowicie zaangażować się w zdobywanie i rozwianie umiejętności zawodowych. Może to tylko propozycja dla tych z pasją pedagogiczną?

Szczególnie ważny jest postulat końcowy, sugerujący modernizację procesu kształcenia w szkolnictwie wyższym.

Zmierzając w analizie krytycznej ku końcowi, nadal widoczna jest logiczna konstrukcja zawartości merytorycznej opracowania. Proponuję, by wartościowe, przebadane i przeanalizowane działania z zakresu treningu twórczości stały się wytycznymi propozycjami do zmian programowych studiów pedagogicznych. (podrozdział 6 i 7).

Autorki opracowania skutecznie podkreślają znaczenie efektywności. Należy ją rozumieć także w odniesieniu do treningów ukierunkowanych na modyfikację całej osobowości. Cenne są uporządkowane zasady treningu i wizualizacja komunikacji w czasie treningu twórczości.

W zakończeniu autorefleksji treningów twórczości znalazłam najcenniejszą refleksję... „trening twórczości może pozytywnie wpływać nie tylko na kształtowanie umiejętności twórczych czy umiejętności zawodowych, lecz także na kształtowanie umiejętności społecznych przyszłych pedagogów". Myślę więc, że cenne wyniki badań przedstawione w opracowaniu Marzenny Magdy-Adamowicz i Iwony Paszendy będą miały wpływ na tworzenie nowych programów kształcenia.

Wiedza pedagogiczna i praktyka autorek monografii pozwoliła sformułować postulaty dla praktyki, które dotyczą konieczności projektowania i realizowania programów edukacyjnych służących „kształceniu ku i przez twórczości".

Dzięki komunikatywnej i zrozumiałej formie wypowiedzi monografii dotyczące treningu twórczości stanowi cenną lekturę pedagogiczną. Konsekwentna kompozycja od studium literatury poprzez propozycje do efektu to największy walor książki.

Na pewno pożytecznym uzupełnieniem opracowania „Treningi twórczości a umiejętności zawodowe" są zamieszczone aneksy, do których warto zajrzeć. Najbardziej nowatorskimi są scenariusze ośmiu sesji treningów twórczości, zakończone efektywnym, kolorystycznym wizerunkiem treningu twórczości. Plakat stanowi efekt pracy i wprowadza klimat optymizmu.

Zawarta na ostatnich stronach cytowana literatura stanowi dość bogate źródło bibliograficzne, z której zawsze mogą skorzystać studenci pedagogiki i nie tylko.

Po wnikliwej analizie całości opracowania mogę wyrazić wielkie uznanie do precyzyjnego i wnikliwego omówienia i zinterpretowania treningów twórczości i ich wpływu na umiejętności zawodowe nauczyciela/wychowawcy. Zachęcam każdego ambitnego studenta pedagogiki i nauczycieli do lektury całości lub wybranej części.